

БЕЗПЕКОВЕ НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАКОНОДАВЧИЙ ВИМІР

Курепін Вячеслав Миколайович

доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету,
кандидат економічних наук, доцент, e-mail: kypins@ukr.net

Права дітей на освіту та забезпечення її безпечним, доступним та сприятливим освітнім середовищем визначено у багатьох міжнародних нормативно-правових актах. Насамперед право на розвиток дитини якісну освіту в безпечному середовищі, у тому числі дітей з інвалідністю зазначені у Конвенції про права дитини, Конвенції про права людини з інвалідністю. Вимагає захисту дітей під час впровадження освітнього процесу Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, у якому йдеться річ про доступне і безпечне освітнє середовище.

Другий навчальний рік українська молодь починає у воєнних реаліях під звуки вибухів та повітряних тривог, загрози життю через російські ракетно-бомбові обстріли. Другий рік поспіль керівники освітніх закладів вимушені змінювати умови навчання: форми і зміст освітнього процесу [1, с. 5]. Кожна дитина в Україні має гарантоване Конституцією право на здобуття освіти, але в умовах бойових дій воно повинно бути безпечним. Негатив очевидний і це порушення права на здобуття молоддю освіти.

Варто пам'ятати, освіта під час війни потребує достатньо фінансових ресурсів, відповідної інфраструктури та обладнання. Важливі сучасні підходи, такі як індивідуалізація та персоналізація освіти, технологічна інтеграція та інноваційне управління, у створенні безпечного та інклюзивного освітнього середовища в умовах війни не будуть зайвими. Доступність освіти під час війни, забезпечення захисту тих, хто навчається у таких складних умовах є важливою темою [2, с. 81].

Повноцінний розвиток та самореалізація всіх учасників освітнього процесу в Україні основана на цінностях та принципах, які закладені у Конституцію України, зокрема принцип права учасників освіти на безпеку під час освітнього процесу. Безпечне освітнє середовище є важливою проблематикою, його забезпечення допомагає створити у закладах освіти умови для успішного навчання, розвитку молоді, сприяє створенню позитивного та відкритого соціуму.

Зазначимо, молодь в умовах нестабільності може належним чином розвиватися, навчатися та досягати успіхів тільки у безпечному просторі. Тому саме дотримання принципів безпечності вимагає достатніх зусиль усіх учасників освітнього процесу. Сьогодні в Україні забезпечення безпечної

освіти, це складний і багатогранний процес [3, с. 110]. Створення такого освітнього середовища умовах військової агресії забезпечує рівні, належні і безпечні умови здобуття освіти. Безпечність інфраструктури закладів освіти включає: залучення поліції охорони, встановлення сигналізації тривоги з під'єднанням до централізованих пунктів спостереження та реагування, наявність стаціонарних металодетекторів, облаштування надійних огорож та здійснення інших загальних та організаційних заходів щодо безпеки освітніх установ.

Створення фонду захисних споруд цивільного захисту в освітніх установах є важливою складовою безпечного освітнього середовища [4, с. 266], яка вирішує наступні завдання: забезпечення повної безпеки усіх учасників освітнього процесу; безперервність освітнього процесу, у тому числі під час нескінченних повітряних тривог. Законодавство України створення фонду захисних споруд цивільного захисту в освітніх установах врегульовує законодавчими та нормативно-правовими актами [5, с. 67], а саме: Кодексом цивільного захисту України, Постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 року № 138 «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту», наказ МВС від 09 липня 2018 року № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» тощо.

Реалізація створення фонду захисних споруд у освітніх закладах здійснюється наступними способами: проектуванням та будівництвом сховищ та протирадіаційних укриттів, у тому числі споруд подвійного призначення із відповідними захисними характеристиками; облаштування споруд подвійного призначення, простих укриттів; створення фортифікаційних споруд (зведенні тимчасові споруди із бетонних та залізобетонних конструкцій, габіони та мішки з піском, створення перекритих щілин у ґрунті). Закладам освіти дозволено використовувати об'єкти фонду захисних споруд інших суб'єктів господарювання.

Діяльність по захисту учасників освітнього процесу здійснюється під час проектування та будівництва нових закладів вищої освіти або під час реконструкцій та капітальних ремонтів існуючих. Згідно з Законодавством України керівники освітніх установ відповідальні за забезпечення захисту учасників освітнього процесу під час невизначених/кризових ситуаціях, як під час воєнного стану, так і під час мирного періоду.

Керівники освітніх установ у надзвичайних обставинах повинні забезпечити укриття учасників освітнього процесу у захисних спорудах. Посадові обов'язки вимагають від керівників: здійснення постійної готовності фонду захисних споруд до використання [6, с. 601]; заздалегідь визначити місткість захисних споруд та можливість розміщення всіх працівників та студентів; визначити потрібність у додаткових об'єктах фонду захисних споруд; аналіз наявних та потенційних місць для облаштування найпростіших укриттів або споруд подвійного призначення; приймати рішення щодо створення та облаштування додаткових об'єктів захисту на території установи тощо.

В мінливих умовах сьогодення освітній процес в Україні відбувається в різних формах навчання: офлайн, онлайн або змішано. За якою формою навчатися молоді визначає обласна військова адміністрація у регіонах з урахуванням безпекової ситуації. Більшість батьків та здобувачів вищої освіти висловлюються за навчання у аудиторіях освітніх установ. Безумовно, найбажанішою та найефективнішою формою навчання є очна форма, проте безпекова складова освітнього процесу наразі у пріоритеті, врахування наявності захисних споруд в закладах освіти та переривання навчання у разі ввімкнення сигналу «повітряна тривога» є обов'язковою необхідністю.

Отже, концепція гуманістичної освіти як основи для сучасних підходів до захисту прав молоді на освіту наголошує на цінності гідності, свободи, рівності та доступності, але важливою складовою сучасного підходу до захисту прав молоді на освіту є право на безпечне середовище освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Batsurovska I., Kurepin V. The Impact of the War in Ukraine on the Study Results at an Agricultural University // Tréma. 2023. № 60. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15314>.

2. Іваненко В. С. Інтеграція молоді в системі освіти держав ЄС в умовах військової агресії проти України // Інтеграція вищої юридичної освіти України з європейським освітнім простором – виклики внутрішньої безпеки під час воєнного стану : матеріали з Міжнародної науково-практичної конференції, Ломжа-Харків, 15.02.2023 р. / за ред. П. Поніхтера, З. Шарлович. Ломжа : MANS w Łomży, 2023. С. 80-82. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12946>.

3. Піндера М. В. Право на захист здоров'я та життя: організація безпечного освітнього простору в закладах вищої освіти // Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення : матеріали Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 108-110. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16961>.

4. Іваненко В. С., Курепін В. М. Реалізація заходів цивільного захисту у реформах місцевого самоврядування // Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції : матеріали X всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 25-27 жовтня 2023 року). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 265-268. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15758>.

5. Іваненко В. С., Курепін В. М. Наближення національного законодавства до міжнародних норм з питань безпеки праці // OSHAgro – 2023: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 66-69. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15934>.

6. Дідняк А. В. Укритися, неможливо ризикувати: яким у Миколаєві був захист населення під час обстрілів ракетами // Сталий розвиток міст : матеріали XVI Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції : в 4-х ч. / Ч. 2., 21-22 квітня 2023 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 598-602. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13796>.